

Oldenborgske geworbne Infanteriregiment i Kastellet 1764.

Af Karsten Skjold Petersen

I år 2000 etablerede Tøjhusmuseet i et samarbejde med Kastellets kommandantskab en skolerettet virksomhed. Denne indebar bl.a. rekonstruktion af uniformer for det Oldenborgske geworbne Infanteriregiment, som garnisonerede i Kastellet i 1764. Kastellets kommandant anmodede efterfølgende medlemmer af Chakoten om at fremstille et diorama med en situation fra perioden. Dette diorama er nu blevet færdigt, og det blev præsenteret i artiklen "Kastellet 1764-1766" i Chakoten 4/2002.

Artiklens forfatter anfører, at "*alle bidrag til løsning af uafklarede problemer vil blive modtaget med megen tak.*" Dette vil jeg benytte mig af, da jeg i sin tid var ansvarlig for rekonstruktionen af førnævnte uniformer. Figurene i dioramaet er således fremstillet med mørkegrøn kendingsfarve, hvilket er i modstrid med den hvide kendingsfarve, som jeg valgte til de rekonstruerede uniformer. For skolebørn og andre, som ser regimentets uniformer med to forskellige kendingsfarver, må det virke forvirrende og ulogisk. Ligeså er det, at fremstillerne af dioramaet ikke har taget kontakt til Tøjhusmuseet for at diskutere spørgsmålet. Det er vi naturligvis kede af, da der hermed er opstået unødigt forvirring.

Da der åbenbart stadig hersker en del misforståelser omkring regimentets kendingsfarve, vil jeg søge at opklare disse. I artiklen bemærkes det, at den hvide kendingsfarve optræder i såvel Carl Bertrams uniformsværk fra 1761/62 og i den såkaldte Spionbog fra Berlin fra 1762/63. Derimod kender artiklens forfatter tilsyneladende ikke kgl. resolution nr. 491 af 24/9-1760, hvori det blev bestemt, at regimentet skulle have hvid kendingsfarve og gule knapper ved næste munderingsskift. Vest og bukser skulle være samme grønne farve som ved Bornholmske Regiment. I artiklen står, at Spionbogen "*må antages at være kopi efter Bertram.*" Spionbogen indeholder imidlertid så mange detaljer som ikke optræder hos Bertram, at den helt afgjort er et uafhængigt værk. Selv hvis man kun sammenligner tegningerne af Oldenborgske geworbne Infanteriregiment står dette klart.

I artiklen står derpå: "*En samtidig tavle med stofprøver fra Berlin 1756-1764 i Rigsarkivet, viser at hvidt klæde beregnet til aftegninger var påtænkt regimentet.*" I dette er flere fejl, som gør det svært at tro, at forfatteren har ulejliget sig med at studere det originale kildemateriale. I Rigsarkivet befinder sig ganske rigtigt en planche med stofprøver fra Berlin. Den er fra 1764, og den oplyser intet om Oldenborgske geworbne Infanteriregiment. Derimod er der en planche fra de Hoffmannske Fabrikker fra 1764, der rummer meget vigtige oplysninger i denne sag. På planchen har fabrikken oplæbet små prøver af det klæde, som man havde leveret til hæren i perioden 1756-1764. Ikke hvad man havde "*påtænkt*". Af planchen fremgår det, at fabrikken leverede de farver som omtales i kgl. resolution nr. 491 fra september 1760.

I artiklen nævnes også de to koloredede uniformsværker, som befinder sig i Dronningens Håndbibliotek. Det er kun det ene værk som er færdiggjort. Artiklen slår fast, at "*Disse kan dateres til at være afsluttet sent i 1763.*" Dette er også forkert. Værkerne er afsluttet i efteråret 1760, hvilket fremgår med stor tydelighed af disses oplysninger om officerernes anciennitet. Af disse uniformsværker fremgår det desuden, at Oldenborgske geworbne Infanteriregiment anlagde sin uniform med mørkegrøn kendingsfarve i 1758. Med treårige munderingsterminer burde det næste munderingsskift derfor have fundet sted i 1761.

Artiklens forfatter mener desuden, at det rent heraldisk er ukorrekt at have hvid kendingsfarve og gule knapper. Denne smagsdom må vist stå for forfatterens egen regning. Den har i hvert fald ikke noget historisk belæg. Lollandske Infanteriregiment havde således hvid kendingsfarve og gule knapper 1781-1785, Fynske geworbne Regiment ligeså 1785-1889 og 2. Jyske Infanteriregiment havde også denne kombination 1790-1842.

Det er ganske tydeligt, at forfatteren med vold og magt vil fornægte eksistensen af en hvid kendingsfarve for regimentet. Hvorfor det er så magtpåliggende er svært at gætte. Forfatteren skriver selv, at mørkegrønne kraver, rabatter og ærmeopslag er "*det kønneste og mest maleriske.*" Med dette argument forkastes historiske fakta.

Forfatteren skriver videre: "*For at gøre det rigtigt morsomt ændres aftegningsfarven til sort i 1767.*" Det mest interessante i 1767 var dog ikke kendingsfarven, men at det bestemtes, at kjolen skulle være hvid! Kendingsfarven skulle i øvrigt ikke være sort, men mørkegrøn, hvilket fremgår af approbationstegningen. Endnu en graverende fejl i artiklen.

Men hvilke uniformer havde Oldenborgske geworbne Infanteriregiment da i 1760'erne? I 1758 anlagde regimentet rød kjole med mørkegrøn kendingsfarve. I 1760 bestemtes, at regimentet skulle have hvid kendingsfarve og de Hoffmannske Fabrikker leverede klædet hertil i 1761. Ved kgl. resolution nr. 17 af 14/1-1761 bestemte kongen imidlertid, at regimentet først skulle have ny overmundering næste år. Det vil sige, at det planlagte munderingsskift angivelig blev skubbet til 1762. Herefter bar regimentet rød kjole med hvid kendingsfarve til omkring 1765. Ifølge kgl. resolution nr. 214 af 10/4-1765 skulle de hvervede regimente anlægge blå kjole ved næste munderingsskift. I kgl. resolution nr. 347 af 28/6-1766 nævnes det, at Oldenborgske geworbne Infanteriregiment havde anlagt den blå uniform. Præcis hvornår dette skete nævnes desværre ikke. Regimentet bar herefter den blå uniform til 1768 eller 1769. Hvis bestemmelserne er blevet fulgt, har regimentet herefter anlagt hvid uniform. Dette kan imidlertid ikke bekræftes.

Sluttelig en bemærkning til modellen af Norgesporten med tilhørende vagtbygninger. Det hedder, at der er gennemført ”*et større researcharbejde*”. Det kan derfor undre, at bygmesteren øjensynlig ikke kender den mest kendte afbildning af Norgesporten fra perioden, nemlig Geddes tegning fra 1754. Samuel Christoph Gedde udførte således i 1754 et stort opmålings- og tegnearbejde, hvor han dels lavede et kort over Kastellet, dels tegninger af alle bygningerne, herunder Norgesporten.

Norgesporten tegnet af Samuel Christoph Gedde 1754. Rigsarkivet, FOARK, Forsvarets Bygningstjenestes historiske Tegningsarkiv.